

Balogh Katalin Gabriella – Kendrella Ágnes

ÍGY TERVEZÜNK MI!

ŐSZ

Minden csoportnaplóhoz használható napi szintű,
konkrét, tervezési segédanyag

Írta:
Balogh Katalin Gabriella
Kendrella Ágnes Klára

© Kiadja a Novum Könyvklub Kft.
www.novumkonyv.hu

HU ISSN 2063-515X
ISBN 978-615-5581-47-2

A kiadó a kiadói jogot fenntartja. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű,
sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.

A kiadásért felel a Novum Könyvklub ügyvezetője
Szerkesztő: Bozsik Rozália Luca
Anyanyelvi lektor: Gellér Tibor
Tördelés, nyomdai előkészítés: Kreatív Design Bt.

Pannónia Nyomda Kft.
Felelős vezető: Cseh Katalin

Tartalom

Előszó.....	4
A külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartalommal).....	7
Mesélés, verselés, anyanyelvi nevelés.....	21
Rajz, ábrázolás, kézi munka	35
Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	49
Mozgás	65
Felhasznált szakirodalom, internetes forrásjegyzék.....	82

Előszó

Kedves Olvasó!

*„A szín élet. A színek nélkül halott lenne a világ.
Őszmék a színek, a kezdettől való színtelen fénynek és ellentétpárjának, a színtelen
sötétségnek a gyermekei. Mint a fényt, úgy hozza létre a fény a színeket.”
(Johannes Itten, 1970)*

Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy mesebeli gondolat, amely arról szólt, hogyan lehetne elvár-
zsolni azt a rengeteg dokumentumot egy óvodapedagógus életéből. Két kis manó a fejét összedugva
úgy döntött, lehet, sok hónap munkája lesz ez a manóműhelyben, továbbá sok át nem aludt éjszaka, de
a többi manónak egyszerűen szüksége van erre.

Így indult el egy álom, egy gondolat egy nyári napon, beszélgetés közben, egy sarkadi óvodában...

Mindketten tapasztalt, szakvizsgázott, nagyon sok éve pályán lévő óvodapedagógusok vagyunk. Na-
gyon sok éven keresztül képeztük magunkat önképzéssel és számtalan továbbképzéssel. Hosszú évek
óta aktív tagjai vagyunk az óvodapedagógus társadalomnak. Most éreztük úgy, hogy az elméleti és gya-
korlati tudásunk által meg tudunk írni egy ilyen jellegű módszertani szakkönyvet.

Elképzelésünk az volt, hogy készítsünk egy olyan sokszínű dokumentumot, amely segíti a min-
dennapok tervezését, és nem körülírja vagy körbeírja a dolgokat, hanem tényeket fogalmaz meg, olyan
konkrétumokat, amelyekből mindenki válogathat a munkájához.

Mi az, ami mindenkinek nehézséget okozhat, pályakezdőtől a tapasztalt óvodapedagógusig?

Természetesen biztos vannak olyanok, akiknek ez könnyen megy, de nagyon sok óvodapedagógus
megsegítésére gondoltunk a magyar óvodákban ennek a módszertani szakmunkának az elkészítése
által.

Mindenkinek gondot jelentenek a megnövekedett elvárások felénk, óvodapedagógusok felé.

A könyv megírását komoly kutatómunka előzte meg, ami sokszor nehézségekbe ütközött.

Köszönjük azoknak a munkatársaknak, régi tanárainknak, akik bármilyen formában hozzájárultak
ehhez a tudásunkhoz, szakmai fejlődésünkhöz, a kutatómunkához.

A kötetekben a saját gondolataink vannak megfogalmazva, módszertani tudásunkra alapozva.

Ez a kötetekre bontott módszertani könyv ajánlás Nektek, óvodapedagógusoknak.

Ha tetszik, és el tudjátok fogadni a gondolatmenetünket, akkor szívesen ajánljuk a csoportnapló
mindennapi írása mellé mankónak vagy akár ötletadónak is. Mintát is adhat Nektek a mindennapok
tervezéséhez.

Reméljük, aki a köteteket megvásárolja, mindennap forgatni fogja könyvünket, és rengeteg ötletet,
innovatív tudást tud belőle felhasználni.

Számunkra a gyermek mindig mindenekfelett áll. Ezzel a dokumentummal le szeretnénk venni a
terhet Rólatok, hogy a papírmunka helyett több időtök legyen foglalkozni velük vagy a felkészülés más
szakaszával.

A játékokra mint elsődleges tevékenységi formára építünk, de erre itt nem térünk rá. Erre építve játékosan fogalmazzuk meg azt a tényszerű tudást, amelyet óvodába kerüléstől az iskoláig el tudunk fogadni, nem kisiskolásokat nevelve, hanem meghagyva a gyermek örömét a játékban, de egy komoly témafeldolgozást előre vetítve az óvodában.

A kötetekben végigkövettük az évszakokat, azért eszerint gondolkoztunk, mert meggyőződésünk, hogy ennek alapján a legjobb a tervezés, de bármilyen forma szerint írtok, kivethető egy-egy téma belőle.

Több jeles nap, nemzeti ünnep, óvodai esemény színesíti év közben napjainkat, ezért ezek megjelennek a tervezésben, gondolva arra, hogy melyik óvodában milyen témaheteket dolgozhattok fel. Lehet, hogy van olyan, ami nem jelenik meg benne, de igyekeztünk a teljességre törekedni tapasztalataink alapján.

Korcsoporra bontottuk le a tervezést, nem szintekre, azért, mert így is átjárhatóak a bontásaink. Nevezhettük volna szinteknek is, de számunkra egyszerűbb és érthetőbb volt ez. Mindenki ugyanis a saját csoportjára tervez, a gyermekek egyéni és életkori képességeit figyelembe véve, ezért bátran használjátok azt a részt, amely a ti gyermekeitekre vonatkozhat.

Minden táblázat elején megtaláljátok a külső világ tevékeny megismerése témáját, ehhez van igazítva a többi téma is a különböző tevékenységeknél. Minden témához hozzárendeltük a célt, feladatot, képességfejlesztést korcsoporra lebontva. Egy tevékenység átlagosan 45 táblázatból épül fel, de teljesen ugyanazokon a témákon halad végig. A mozgást nem rendeltük ezek mellé, mert azt különállónak tartjuk, de abba is bele lehet csempészni ötleteket a komplexitás jegyében. Ott inkább arra törekedtünk, hogy megjelenjen minden a tehetséggondozásig.

Használjátok mindennap – sok sikert kívánunk munkátokhoz a sokszínűség jegyében!

Üdvözlettel:

Balogh Katalin Gabriella és Kendrella Ágnes

A külső világ tevékeny megismerése (matematikai tartalommal)

ŐSZ 1.	ISMERKEDÉS, MENNYIT VÁLTOZTUNK	8
ŐSZ 2.	ÓVODA ÉS KÖRNYEZETE, IDŐJÁRÁS	9
ŐSZ 3.	JELENSÉGEI, ŐSZI GYÜMÖLCSÖK	10
ŐSZ 4.	ŐSZI JÁTSZÓHÁZ, SZÜRET	11
ŐSZ 5.	NÉPMESE NAPJA	12
ŐSZ 6.	IDŐSEK NAPJA	13
ŐSZ 7.	ÁLLATOK VILÁGNAPJA	14
ŐSZ 8.	ŐSZI ZÖLDSÉGEK	15
ŐSZ 9.	BETEGSÉGMEGELŐZÉS	16
ŐSZ 10.	NAPSZAKOK	17
ŐSZ 11.	ŐSZI VIRÁGOK	18
ŐSZ 12.	TÖK JÓ NAP	19
ŐSZ 13.	MÁRTON-NAP	20

ŐSZ 1. ISMERKEDÉS, MENNYIT VÁLTOZTUNK

	ANYAG	CÉL	FELADAT	KÉPESSÉGFEJLESZTÉS
3–4 évesek	<p>Ismerkedés egymással. Kiscsoportosok vagyunk.</p> <p>Építések szabadon, a csoportszobában fellelhető különböző formájú elemekből.</p>	<p>Ismerjék meg egymást és a felnőtteket a csoportban.</p> <p>Ismerkedjenek a szokásrendszerrel.</p> <p>Ismerkedjenek szűkebb környezetük tárgyával.</p>	<p>Játékos mozgásos tevékenység biztosítása, melynek során megtapasztalják a társaikkal való játék örömét.</p> <p>Társas magatartás erősítése viselkedési szabályokkal.</p> <p>Annak érzékeltetése, hogy a tárgyak is rendelkeznek különböző tulajdonságokkal, de nem mindegyikből tudunk építeni.</p>	<p>Értelmi képességek fejlesztése: gondolkodás, megfigyelés.</p> <p>Normákhoz, szabályokhoz, szokásokhoz való viszony fejlesztése:</p> <p>a) egészségügyi szokásokhoz;</p> <p>b) udvariassági szokásokhoz;</p> <p>c) tevékenységhez kötődő együttműködési formák.</p> <p>Társas kapcsolatok fejlesztése: nagymozgások fejlesztése.</p> <p>Kommunikációs kapcsolatteremtő és kapcsolattartó képességek fejlesztése.</p> <p>Érzékelés, észlelés fejlesztése: tapintásos érzékelés, formaészlelés.</p>
4–5 évesek	<p>Középsősök vagyunk. Milyen voltam? Milyen lettem?</p> <p>Halmazok képzése: fiúk, lányok. Összehasonlításuk tulajdonság szerint; kisebb nagyobb, ugyanakkora- becslés, összemérés.</p>	<p>Ismerjék fel a változásokat az előző időszakhoz képest.</p> <p>Értsék meg, hogyan kell használni az óvoda udvarát, a csoportszoba eszközeit.</p> <p>Szerezzenek tapasztalatot a halmazok létrehozásával és többoldalú összehasonlításával.</p>	<p>Kapcsolatok újbóli kialakítása. Baleset-megelőzés felelevenítése.</p> <p>A másokkal való kapcsolat igényének alakítása. Társas magatartás erősítése viselkedési szabályokkal.</p> <p>Tevékenységek során halmazok létrehozása, elemek összehasonlítása.</p> <p>Az összehasonlítással a halmazszemlélet alapjainak formálása.</p> <p>Az eszközökkel való megfelelő bánásmódra szoktatás.</p>	<p>Értelmi képességek fejlesztése: gondolkodás, megfigyelés, megfigyelőképesség, összehasonlítás, ítéletek alkotása.</p> <p>Normákhoz, szabályokhoz, szokásokhoz való viszony fejlesztése:</p> <p>a) egészségügyi szokásokhoz;</p> <p>b) udvariassági szokásokhoz;</p> <p>c) tevékenységhez kötődő együttműködési formák.</p> <p>Szocializációs képességek fejlesztése: társas kapcsolatok fejlesztése.</p> <p>Anyanyelvi és verbális képességek fejlesztése.</p>
5–6–7 évesek	<p>Nagycsoportosok vagyunk. Mennyit változtunk a nyáron? A változások külső, belső jelei.</p> <p>Testsúlygyarapodás, növekedés, fogváltás.</p> <p>Halmazok képzése: fiúk, lányok.</p> <p>Halmazok és elemek összehasonlítása tulajdonságaik szerint. Halmazok képzése, ítéletek.</p>	<p>Tudják megfogalmazni mondanivalójukat teljes mondatokban.</p> <p>Szerezzenek tapasztalatot a halmazok létrehozásával és többoldalú összehasonlításával.</p>	<p>Kapcsolatok újbóli kialakítása.</p> <p>Baleset megelőzés, balesetvédelem: ismereteik felelevenítése a szokás- és szabályrendszerrel, szabályok újbóli megbeszélése, tárgyak rendeltetésszerű használatának felelevenítése.</p> <p>Tevékenységek során halmazok létrehozása, elemek összehasonlítása.</p> <p>Az összehasonlítással a halmazszemlélet alapjainak formálása.</p> <p>Az eszközökkel való megfelelő bánásmódra szoktatás.</p>	<p>Értelmi képességek fejlesztése: gondolkodás, megfigyelés, megfigyelőképesség, összehasonlítás, fejlesztése, ítéletek alkotása.</p> <p>Normákhoz, szabályokhoz, szokásokhoz való viszony fejlesztése:</p> <p>a) egészségügyi szokásokhoz;</p> <p>b) udvariassági szokásokhoz;</p> <p>c) tevékenységhez kötődő együttműködési formák.</p> <p>Szociális képességek fejlesztése: társas kapcsolatok.</p> <p>Anyanyelvi és verbális képességek fejlesztése.</p>

ŐSZ 2. ÓVODA ÉS KÖRNYEZETE, IDŐJÁRÁS

ANYAG	CÉL	FELADAT	KÉPESSÉGFEJLESZTÉS
<p>Ismerkedés az óvodával és környezetével.</p> <p>Ismerkedés a környezetükben lévő tárgyakkal, térben, síkban elhelyezkedő formákkal, azok tulajdonságaival.</p>	<p>Ismerjék meg közvetlen környezetüket.</p> <p>Vegyék észre, hogy környezetünk tárgyai különböző tulajdonságúak, és hogy a megnevezett tulajdonságokkal rendelkeznek.</p>	<p>Öltözködés során annak megfigyeltetése, hogy mit hova teszünk, hol a helyük, mi a jelük.</p> <p>Séta, udvari játék során irányított beszélgetés.</p>	<p>Értelmi képességek fejlesztése: figyelem (térészlelés), megfigyelés, megfigyelőképesség, emlékezet.</p> <p>Motoros képességek fejlesztése: nagymozgások. Anyanyelvi és verbális képességek fejlesztése.</p>
<p>Időjárás, öltözködés kapcsolata.</p> <p>Az öltözködés helyes sorrendje. Időjárás megfigyelése.</p> <p>Vadgesztenye – szelidgesztenye.</p> <p>Mennyiségek összehasonlítása becsléssel és összeméréssel. (Magasság szerinti összehasonlítás, rendezés).</p>	<p>Ismerjék meg az őszt jellemzőit, tudjanak róla beszélni.</p> <p>Tapasztalják meg az őket körülvevő tárgyak formai és téri viszonyait.</p>	<p>Séta alkalmával figyeljék meg az időjárás változásait, a nyár és őszt jeleit, (vadgesztenyefa megfigyelése).</p> <p>Gesztenyesütés és kóstolás.</p> <p>Ok-okozati összefüggések megábrázolása.</p> <p>Szókincsbővítés.</p> <p>Mennyiségek összehasonlítása becsléssel, annak megállapítása, melyik tárgy magasabb, alacsonyabb. Elemek rendezése magasságuk szerint.</p> <p>Analízis-szintézis, összehasonlítás (ténymegállapítás) logikai alpműveletének gyakorlása.</p>	<p>Értelmi képességek fejlesztése: gondolkodás, érzékelés, tapintásos észlelés, megfigyelés, emlékezet, vizuális és irányított figyelem, megfigyelőképesség, analízis-szintézis, következtetés, összehasonlítás.</p> <p>Motoros képességek fejlesztése: nagymozgások.</p> <p>Anyanyelvi és verbális képességek fejlesztése.</p>
<p>Séta a városban. Fontosabb épületek megtekintése, felismerése: könyvtár, bank, posta, rendőrség, iskola stb. – tájékozódás.</p> <p>Magasság szerinti összehasonlítás, rendezés.</p> <p>Halmazok összehasonlítása becsléssel és párosítással. Több, kevesebb, ugyanannyi.</p>	<p>Séta során gyakorolják a kulturált viselkedés szabályait. Ismerjék meg tágabb környezetüket. A látottakat, tapasztaltakat önállóan fogalmazzák meg.</p> <p>Mennyiségek közötti viszonyokra vonatkozóan fogalmazzanak meg egyszerű megállapításokat.</p> <p>Ismerjék fel, hogy minden következő halmaznak 1-gyel több eleme van, mint az előzőnek – a rendezett sorozatban.</p>	<p>Tárgyi kultúra értékeinek megőrzésére nevelés.</p> <p>Beszélgetés arról, hogy hívják szüleiket, kinek mivel foglalkoznak a szülei.</p> <p>Halmazok létrehozása, összehasonlítása során a több, kevesebb, ugyanannyi reláció felismerésének gyakorlása:</p> <p>elemek párba rendezése, darabszám megállapítása.</p> <p>Csoportosítás műveletének gyakorlása.</p>	<p>Értelmi képességek fejlesztése: szándékos figyelem (térészlelés), irányított figyelem, megfigyelés, összehasonlítás, ítéletalkotás, emlékezet, megfigyelőképesség, rendszeresítés, következtetés, – csoportosítás, számolási képesség fejlesztése.</p> <p>Szociális képességek fejlesztése: társas magatartás, közösségi érzés.</p> <p>Normákhoz, szabályokhoz, szokásokhoz való viszony: alkalmazkodóképesség fejlesztése.</p> <p>Anyanyelvi és verbális képességek fejlesztése.</p>

3-4 évesek

4-5 évesek

5-6-7 évesek

ŐSZ 3. JELENSÉGEI, ŐSZI GYÜMÖLCSÖK

	ANYAG	CÉL	FELADAT	KÉPESSÉGFEJLESZTÉS
3-4 évesek	<p>Ősz jelenségei. Őszi gyümölcsök alakja, színe, formája, íze, kóstolás.</p> <p>Az őszi gyümölcsök formája.</p>	<p>Tapasztalják meg tapintással, ízleléssel, szaglással a gyümölcsök jellemzőit.</p> <p>Ismerkedjenek meg a gyümölcsök formájával, színével.</p>	<p>Játékos tapasztalatszerzés piacos játékkal. Megismerési vágy, kíváncsiság felkeltése.</p> <p>Ismereteik megalapozása.</p> <p>Gyümölcsök megnevezése.</p> <p>Gyümölcsök kóstolása.</p> <p>Közvetlen tapasztalatszerzés biztosítása tapintással, szaglással, kóstolással.</p> <p>Szókincsbővítés.</p>	<p>Értelmi képességek fejlesztése: gondolkodás, ízérzelel, szaglásészlelés, tapintásos észlelés, megfigyelés, érdeklődés, megfigyelőképesség, összehasonlítás, formaészlelés.</p> <p>Érzékelés, észlelés fejlesztése: vizuális észlelés, szaglási érzékelés, tapintásos érzékelés.</p> <p>Anyanyelvi és verbális képességek fejlesztése.</p>
4-5 évesek	<p>Őszi gyümölcsök gyűjtése. Feldolgozása: kompotkészítés. Mi kell a kompot-hoz?</p> <p>(alma, citrom, cukor, szegfűszeg, fahéj, vaníliarúd stb.)</p> <p>Halmazképzés őszi gyümölcsökből.</p> <p>Halmazok összehasonlítása tulajdonság szerint: szín, alak.</p> <p>Összehasonlítás számosság szerint.</p>	<p>Bővüljenek ismereteik az őszi gyümölcsökről.</p> <p>Gyakorolják a halmazok képzését.</p> <p>Legyenek képesek az elemek számosság és szín szerinti csoportosítására.</p>	<p>Ismeretek megerősítése és bővítése a gyümölcsökről.</p> <p>Beszélgetés a kompotkészítés menetéről a feldolgozás során.</p> <p>Azonosságok, különbözőség érzékelése.</p> <p>A halmazok eltérő és megegyező tulajdonságainak érzékelése. A mennyiségi különbségek érzékelése.</p> <p>Halmazszemlélet megalapozása.</p> <p>Tőszámolás gyakorlása 4-es számkörben.</p> <p>Összehasonlítás, megkülönböztetés logikai műveletének gyakorlása.</p>	<p>Értelmi képességek fejlesztése: gondolkodás, ízérzelel, megfigyelés, analízis-szintézis, alaklítás, formaállandóság, megfigyelőképesség, összehasonlítás, csoportosítás, formaészlelés, számolási képesség.</p> <p>Érzékelés, észlelés fejlesztése: vizuális észlelés, szaglási érzékelés, tapintásos érzékelés.</p> <p>Szem-kéz koordináció fejlesztése.</p> <p>Anyanyelvi és verbális képességek fejlesztése.</p>
5-6-7 évesek	<p>Gyümölcsvásárlás a piacon. Mosás, aprítás, szárítás, eltevés. Aszalás.</p> <p>Felismerésük ízek szerint. Mit hogyan lehet télire eltenni?</p> <p>Halmazképzés őszi gyümölcsökből.</p> <p>Halmazok összehasonlítása tulajdonság szerint: szín, alak, helyzet. Összehasonlítás számosság szerint.</p> <p>Rész-egész viszonya.</p>	<p>A séta során gyakorolják a helyes gyalogos közlekedés szabályait, a csendes sétát. Bővüljenek ismereteik az őszi gyümölcsök feldolgozásáról.</p> <p>Vonjanak le következtetéseket a rész-egész viszonyával kapcsolatban.</p> <p>Legyenek képesek a tapasztalatok szóbeli megfogalmazására.</p>	<p>Piaci séta során élményszerzés, helyszíni megtapasztalás: jellemzőik, színük, formájuk, nagyságuk.</p> <p>Ismeretek bővítése: párolás, főzés, sütés. A séta során társainkra figyelünk, gyakoroljuk a gyalogos közlekedés szabályait.</p> <p>Gyümölcsök halmazának létrehozása, csoportosítása, szétválogatása.</p> <p>Összehasonlítás, a lényeges tulajdonságok kiemelésének gyakorlása.</p> <p>A gyümölcsök szétvágása során a rész-egész viszonyának bemutatása.</p>	<p>Értelmi képességek fejlesztése: gondolkodás, figyelem, ízérzelel, szaglásészlelés, tapintásos észlelés, megfigyelés, megfigyelőképesség, összehasonlítás, csoportosítás, formaészlelés, konkretizálás, analízis-szintézis.</p> <p>Érzékelés, észlelés fejlesztése: vizuális észlelés, szaglási érzékelés, tapintásos érzékelés.</p> <p>Szociális képességek fejlesztése: akarat tényezők.</p> <p>Anyanyelvi és verbális képességek fejlesztése.</p>